

การส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการของ
เทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
Integrated Buddhist Management of Religion and Culture Promotion
by Chaiyasathan Municipality, Saraphi District, Chiang Mai Province

พระปลัดวีระคุณ พรหมญาโณ (กองราช)¹, อภิรมย์ สีตาคำ² และ ประเสริฐ ปอนถิ่น³
Phra Palad Weerakhun Brahmayano (Kongratcha)¹, Apirom Sidakham²
and Prasert Pontin³

Received: 08 July 2025; Revised: 04 September 2025; Accepted: 05 September 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากระบวนการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เสนอแนวทางพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาล จำนวน 378 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการทดสอบค่าที ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการกำหนดนโยบายและแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ การควบคุมตรวจสอบ และการประเมินผลยังอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนข้อจำกัดเชิงการดำเนินงานและการติดตามผล เมื่อพิจารณาตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า ประชาชนมีการรับรู้และมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยด้านปิยวาจา มีระดับสูงสุด และด้านสมานัตตตาท่ำสุด นอกจากนี้ ปัจจัยเพศ อายุ และรายได้มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่ระดับการศึกษาและอาชีพไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ ข้อเสนอเชิงนโยบายจากการวิจัย ได้แก่ แนวทางพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ประกอบด้วย 6 แนวทางสำคัญ คือ การบูรณาการหลักธรรมในการกำหนดนโยบาย การสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา การฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่น การส่งเสริมการศึกษาและการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และการอนุรักษ์ศาสนสถานเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและคุณภาพพลเมืองในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

^{1 2 3} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่; Mahachulalongkomrajavidyalaya Chiang Mai Campus
Corresponding author, e-mail: wirkhun990@gmail.com

คำสำคัญ: การจัดการศาสนาและวัฒนธรรม; พุทธบูรณาการสังคหวัตถุ 4; การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

This research aimed to (1) examine the level of religious and cultural management of Chaiyasathan Subdistrict Municipality, Saraphi District, Chiang Mai Province; (2) compare public opinions based on personal factors; and (3) propose Buddhist-integrated guidelines to enhance religious and cultural management. A mixed-methods approach was employed. The quantitative sample consisted of 378 residents, using a questionnaire as the research instrument, and data were analyzed using descriptive statistics and t-test. The qualitative component involved in-depth interviews with 10 key informants, and data were analyzed through systematic content analysis.

The findings revealed that the overall level of religious and cultural management was at a moderate level. Policy and planning aspects showed the highest mean, indicating clarity in policy formulation, while implementation, monitoring, and evaluation remained at a moderate level, reflecting operational and follow-up limitations. Based on the Four Principles of Sangahavatthu, public perception and participation were also at a moderate level, with Piyavaca (kind speech) rated highest and Samanattata (equity and consistency) lowest. Furthermore, gender, age, and income significantly influenced public opinions at the .05 level, whereas education and occupation showed no significant effects. The study proposes Buddhist-integrated approaches to strengthen local religious and cultural management, consisting of six key strategies: integrating Buddhist principles into policy formulation, supporting religious activities, revitalizing local traditions, promoting Buddhist education and knowledge transfer, enhancing community participation, and conserving religious and cultural sites linked with cultural tourism. These approaches aim to strengthen cultural values, morality, and responsible citizenship at the local level in a sustainable manner.

Keywords: Religious and Cultural Management; Saṅgahavatthu IV Integration; Community Participation

บทนำ

ในยุคของการเปลี่ยนผ่านทางสังคม ที่เต็มไปด้วยอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และค่านิยมแบบบริโภคนิยม สังคมไทยโดยเฉพาะในระดับชุมชนท้องถิ่นกำลังเผชิญกับ

ปัญหาการเสื่อมถอยของค่านิยมดั้งเดิม ตลอดจนการลดความสำคัญของศาสนาและวัฒนธรรมที่เคยเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิต ความเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียง แต่ส่งผลต่อโครงสร้างทางสังคมเท่านั้น แต่ยังบั่นทอนความมั่นคงทางจิตวิญญาณ ความสามัคคี และเอกลักษณ์ของชุมชนอย่างเห็นได้ชัด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556) เทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมล้านนาอันล้ำค่า มีวัดวาอารามที่เก่าแก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดต่อกันมา และวิถีชีวิตที่เคยผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น อย่างไรก็ตาม จากผลการสำรวจภาคสนามและข้อสังเกตของชุมชน พบว่า คนรุ่นใหม่มีแนวโน้มแยกตัวจากกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีท้องถิ่นถูกลดทอนความสำคัญ และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่ขาดความต่อเนื่องและไม่ตอบสนองต่อวิถีชีวิตในปัจจุบัน (จุฬารัตน์ จันทรประสิทธิ์, 2563) ปรากฏการณ์นี้ ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วน ในการทบทวนแนวทางการส่งเสริมและจัดการศาสนาและวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ของชุมชน

การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการบริหารจัดการท้องถิ่น หรือที่เรียกโดยรวมว่าพุทธบูรณาการ จึงเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการฟื้นฟูจิตสำนึกด้านศีลธรรมและวัฒนธรรมในระดับชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหลักธรรมเชิงปฏิบัติ เช่น พรหมวิหาร 4 ทศพิธราชธรรม และอิทธิบาท 4 ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเชิงคุณภาพของชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม (พระปลัดสุรวัฑฒ์ โชติธมฺโม (จิตต์มั่น), 2563) นอกจากบทบาทของศาสนาและวัฒนธรรมในฐานะทุนทางสังคม (Social Capital) ซึ่งพระมหาชัยทกร พูลกิจ และคณะ (2567) ได้อธิบายว่าเป็นพลังในการสร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และความสามัคคีที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน การส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรมยังเป็นพันธกิจของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 67 ที่ระบุให้รัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาท้องถิ่นโดยยึดแนวพุทธบูรณาการมีใช้ทางเลือก แต่คือภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างจริงจัง (พระอธิการมาต ฐานิโย (ลุงอ่อง), 2567)

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า แม้เทศบาลตำบลไชยสถาน จะมีการดำเนินโครงการทางศาสนาและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง อาทิ การจัดงานประเพณีท้องถิ่น วันสำคัญทางศาสนา และกิจกรรมถวายเทียนพรรษา แต่ยังขาดกรอบแนวคิดเชิงระบบและการบูรณาการที่ชัดเจนกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การจัดการส่วนใหญ่ยังคงแยกส่วนระหว่างงานด้านศาสนาและวัฒนธรรม ขาดการประเมินผล และไม่ได้เชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือจิตสำนึกของชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาการส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลไชยสถาน จึงมีความสำคัญยิ่ง เพราะไม่เพียงแต่จะช่วยเหลือจนถึงศักยภาพและข้อจำกัดของการบริหารจัดการในระดับพื้นที่ แต่ยังเป็นการนำเสนอกรอบแนวคิดใหม่ที่สามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาและส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ และมีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังสามารถขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ที่กำลังประสบปัญหาคล้ายคลึงกันในภูมิภาค

ภาคเหนือหรือพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะตน ท้ายที่สุด การบูรณาการหลักธรรมในพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชน ไม่ได้เป็นเพียงการอนุรักษ์ความเชื่อหรือวัฒนธรรมดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างพลังใหม่ให้กับชุมชน ให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างมีหลักคิด มีความยืดหยุ่น และยึดโยงกับคุณค่าที่มั่นคงของตนเอง ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้เชิงประจักษ์และแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้จริงในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนบนฐานแห่งพุทธธรรม

บทความนี้มุ่งตั้งคำถามการวิจัยว่า (1) ระดับการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลไชยสถานในบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมปัจจุบันอยู่ในระดับใด (2) ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนมีผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และ (3) แนวทางการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการบริหารจัดการท้องถิ่นควรมีลักษณะอย่างไรจึงจะสามารถฟื้นฟูคุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรม พร้อมทั้งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษานำเสนอแนวทางพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งสิ้น 6,731 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 378 คน คำนวณจากสูตรของ Taro Yamane โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน 8 หมู่ เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีความครอบคลุมและเป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างเหมาะสม

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการด้านศาสนา

และวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการ แนวปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุธรรม 4 ประการ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทั้งนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ (IOC $\geq$ 0.50) และทดลองใช้เบื้องต้น ($n=30$) พบค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา=0.854 จึงถูกจัดพิมพ์ใช้งานจริงในภาคสนามอย่างเป็นระบบและเชื่อถือได้

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ โดยรวบรวมเอกสาร หนังสือ งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการในพื้นที่ศึกษา จากนั้นได้จัดทำแบบสอบถาม ขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 378 คน ซึ่งเป็นประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์ พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อสรุปลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ โดยใช้ความถี่ ร้อยละ และตารางประกอบ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อตรวจสอบความแตกต่างในการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้ t-test และ One-way ANOVA พร้อมกำหนดเกณฑ์การแปลผลตามค่าคะแนนเฉลี่ย 5 ระดับ ตั้งแต่ “น้อยที่สุด” ถึง “มากที่สุด” เพื่อให้ผลวิจัยมีความชัดเจนและตีความได้ง่าย

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการในพื้นที่เทศบาลตำบลไชยสถาน จำนวน 10 รูป/คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนจากเทศบาล 4 คน ตัวแทนชุมชน 3 คน ตัวแทนสถานศึกษา 1 คน และนักวิชาการ 2 คน โดยคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และบทบาทสำคัญในด้านศาสนา วัฒนธรรม และการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือหลักที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยอ้างอิงจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งได้รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรม

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้า พร้อมขออนุญาตจากหน่วยงานต้นสังกัด จากนั้นทำการสัมภาษณ์ตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนด โดยใช้ทั้งการจดบันทึกและบันทึกเสียงเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกถอดความเป็นลายลักษณ์อักษร และจำแนกเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์

เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการพิจารณาบริบท เพื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบอย่างเป็นระบบ และนำเสนอผลการวิจัยที่สะท้อนความเป็นจริงอย่างลึกซึ้งและชัดเจน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธ บูรณาการของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษตาม ขั้นตอนและวัตถุประสงค์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มาใช้บริการของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 378 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.8 และช่วงอายุที่พบมากที่สุดคือ 41–50 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.1 ด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จบมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 69.6 ขณะที่อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถามคือเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 56.3 และในด้านรายได้ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วง 10,001–20,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 55.6 ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนถึงโครงสร้างประชากรในพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตแบบชนบทเป็นหลัก และมีความเชื่อมโยงกับการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมของเทศบาลในบริบทชุมชนอย่างใกล้ชิด

ส่วนที่ 2 ระดับการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรม เทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและแผน 2) การนํานโยบายและแผนไปปฏิบัติ 3) การควบคุมและการตรวจสอบ 4) การประเมินผล ซึ่งแสดงด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ระดับการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมเทศบาล ตำบลไชยสถาน อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการกำหนดนโยบายและแผน	3.53	0.81	มาก
2. ด้านการนํานโยบายและแผนไปปฏิบัติ	3.40	0.68	ปานกลาง
3. ด้านการควบคุมและการตรวจสอบ	3.43	0.63	ปานกลาง
4. ด้านการประเมินผล	3.47	0.59	ปานกลาง
ภาพรวม	3.43	0.68	ปานกลาง

ตารางที่ 1 ระดับการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่

สำหรับระดับการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรม เทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ด้านทาน คือ การให้ 2) ด้านปิยวาจา คือ วาจาที่เป็นที่รัก 3) ด้านอถฺตจริยา คือ การประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ 4) ด้านสมานัตตตา คือ ความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งแสดงด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

การส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตาม แนวพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอ สารภี จังหวัดเชียงใหม่ ตามหลักสังคหวัตถุ 4	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านทาน การให้	3.49	0.64	ปานกลาง
2. ด้านปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก	3.56	0.70	มาก
3. ด้านอิตถจริยา การประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์	3.45	0.66	ปานกลาง
4. ด้านสมานัตตตา ความเป็นคนเสมอดันเสมอปลาย	3.37	0.69	ปานกลาง
ภาพรวม	3.42	0.67	ปานกลาง

ตารางที่ 2 ระดับการส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการ
ของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ตามหลักสังคหวัตถุ 4

ส่วนที่ 3 ผลทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมการจัดการด้าน
ศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัด
เชียงใหม่ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน ที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	t/test/	F-test	P-Value	ผลการทดสอบ	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	การส่งเสริมการจัดการ	3.651	-	0.001	✓	
2	อายุ	การส่งเสริมการจัดการ	-	4.742	0.001	✓	
3	การศึกษา	การส่งเสริมการจัดการ	-	6.572	0.006		✓
4	อาชีพ	การส่งเสริมการจัดการ	-	0.180	0.949		✓
5	รายได้	การส่งเสริมการจัดการ	-	5.138	0.002	✓	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการ
ของเทศบาลตำบลไชยสถาน

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มี เพศ, อายุ, รายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการ
ส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบล ไชยสถาน
อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับ
สมมติฐาน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการส่งเสริมการ
จัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี
จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ส่วนที่ 4 การพัฒนาแนวทางพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและ
วัฒนธรรมของเทศบาลตำบลไชยสถาน ควรยึดหลักการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้า

กับกระบวนการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยเน้นการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมคุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกในชุมชน ผ่านแนวทางสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1) การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมการนำหลักพุทธธรรม อาทิ สังคหวัตถุ 4 มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านศาสนาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตลอดจนการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับค่านิยมทางศาสนาและศีลธรรมของชุมชน

2) การสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา ร่วมมือกับวัดในพื้นที่ เช่น วัดไชยสถาน วัดบวรศรีหลวง ฯลฯ ในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วิสาขบูชา และอาสาฬหบูชา รวมถึงสนับสนุนโครงการปฏิบัติธรรมในชุมชน เช่น การบวชเนกขัมมะ และโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

3) การฟื้นฟูและส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นที่มีรากฐานจากพระพุทธศาสนา อาทิ ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ประเพณียี่เป็ง และปอยหลวง รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนแต่งกายด้วยผ้าไทยในวันพระ และเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

4) การศึกษาและถ่ายทอดความรู้ทางศาสนา สนับสนุนการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียนระดับท้องถิ่น จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับเยาวชน ข้าราชการท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมบทบาทของประชาชนในการเป็นผู้จัดและผู้ร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น การเป็นอาสาสมัครประจำวัด หรือผู้ประสานงานด้านศาสนา พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัด โรงเรียน ชุมชน และเทศบาลให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

6) การอนุรักษ์ศาสนสถานและโบราณสถาน สนับสนุนการบูรณะและอนุรักษ์วัดและโบราณสถานในเขตเทศบาล พร้อมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง เช่น การจัดโครงการทัวร์ไหว้พระในชุมชน เพื่อเชื่อมโยงมิติศาสนาและเศรษฐกิจฐานรากในท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ระดับการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการกำหนดนโยบายและแผนได้รับการประเมินในระดับมาก ขณะที่การนำนโยบายไปปฏิบัติ การควบคุมตรวจสอบ และการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า เทศบาลมีการวางกรอบแนวทางและทิศทางการดำเนินงานด้านศาสนาและวัฒนธรรมอย่างชัดเจน แต่ยังขาดความเข้มแข็งในด้านการปฏิบัติ

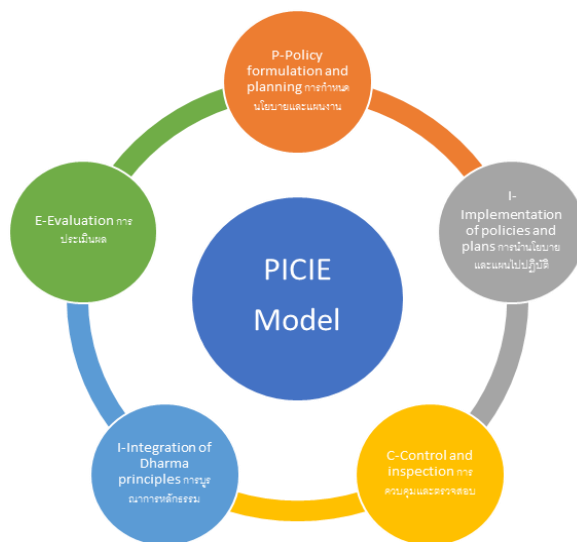
จริง การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เพราะว่าเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดผลเช่นนี้ อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรม ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย รวมถึงทรัพยากรที่เพียงพอและความต่อเนื่องของนโยบาย ซึ่งในทางปฏิบัติอาจประสบปัญหาข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร หรือความเข้าใจที่แตกต่างกันในชุมชน (อิศารัตน์ ศิลวรรณโณ, 2558) นอกจากนี้ การส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตตา พบว่าระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะด้านปิยวาจาได้รับการประเมินสูงกว่าด้านอื่น ซึ่งแสดงถึงความสำคัญที่เทศบาลให้การสื่อสารและการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพและจริงใจ อันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในวัฒนธรรมไทยและศาสนาพุทธ (พระครูกิตติพลธรร (กต กิตติธโร), 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระยุทธภูมิ ธมมธโร (2553) ที่พบว่า การบริหารงานที่ให้ความสำคัญกับวาจาและการประพฤติที่ดี ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ด้านสมานัตตตาและอรรถจริยายังได้รับการประเมินในระดับปานกลาง ซึ่งอาจสะท้อนถึงความท้าทายในการสร้างความเสมอภาคและการปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างต่อเนื่องในชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของสังคมและวัฒนธรรม (พระพิศิษฐ์ ฐานุตโตโร, 2563) ในเชิงสรุปผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่น จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทั้งในด้านการดำเนินนโยบายอย่างเป็นรูปธรรมและการประเมินผลที่มีระบบ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมคุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางสังคหวัตถุ 4 ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคมโดยรวมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

2. ผลการทดสอบสมมติฐานในตารางที่ 4.21 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ($t=3.651$, $p < 0.05$), อายุ ($F=4.742$, $p=0.001$) และรายได้ ($F=5.138$, $p=0.002$) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความคิดเห็นของประชาชน ต่อระดับการส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลไชยสถาน ขณะที่ระดับการศึกษา ($F=6.572$, $p=0.066$) และอาชีพ ($F=0.180$, $p=0.949$) ไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ ซึ่งสรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานสำหรับเพศ อายุ และรายได้ แต่ปฏิเสธสมมติฐานสำหรับการศึกษาและอาชีพเหตุผลที่ผลเป็นเช่นนี้อาจสืบเนื่องจากองค์ประกอบทางสังคม-วัฒนธรรมที่แตกต่างกันในกลุ่มประชากรต่างเพศและช่วงอายุ เช่น ผู้สูงอายุอาจมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและขนบนิยมวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่า จึงให้คุณค่ากับการส่งเสริมงานศาสนา-วัฒนธรรมสูงกว่า ในขณะที่ประชาชนที่มีรายได้สูง มักมีเวลาและทรัพยากรเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้บ่อยครั้ง จึงประเมินระดับการส่งเสริมได้สูงกว่า อย่างไรก็ตาม ความเห็นไม่แตกต่างกันตามระดับการศึกษาและอาชีพ สะท้อนว่าค่านิยมร่วมในเรื่องศาสนา-วัฒนธรรมข้ามขอบเขตความรู้และงานอาชีพในชุมชนยังคงมีความเข้มแข็ง และยังสอดคล้องกับสมหมาย บัวจันทร์ (2564) ที่พบว่าความพึงพอใจในการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันตามรายได้ แต่ไม่ต่างตามเพศหรืออาชีพ และตรงกับอิศารัตน์ ศิลวรรณโณ (2561) ที่สรุปว่า ความเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีความแตกต่าง

ตามอายุ แต่ไม่ต่างตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ทั้งนี้ ผลการศึกษาเน้นย้ำความสำคัญของการปรับรูปแบบการสื่อสารและกิจกรรมทางศาสนา-วัฒนธรรมให้ตอบโจทย์กลุ่มประชากรเป้าหมาย ทั้งในเชิงเนื้อหา เวลา และช่องทางเข้าถึง เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจอย่างทั่วถึงยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสарภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยสามารถนำเสนอในรูปแบบ แผนภาพองค์ความรู้ใหม่ จากการวิจัยได้ PICIE Model ดังนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลไชยสถาน ได้สังเคราะห์องค์ความรู้สำคัญที่สะท้อนถึงแนวทางการบริหารจัดการที่ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ โดยสามารถสรุปออกมาเป็น **PICIE Model** ดังนี้

1. P - Policy Formulation and Planning (การกำหนดนโยบายและแผนงาน) เทศบาลมีการวางแผนและจัดทำนโยบายที่ผสมผสานหลักธรรมพุทธศาสนาเข้ากับแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิด “บ้าน-วัด-โรงเรียน (บวร)” เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนงานด้านศาสนาและวัฒนธรรม
2. I - Implementation (การนำนโยบายไปปฏิบัติ): มีการจัดกิจกรรมร่วมกับวัดและชุมชนอย่างหลากหลาย เช่น โครงการบวชเณร ฟังธรรม เวียนเทียน และงานบุญตามประเพณี เพื่อให้ทุกกลุ่มในชุมชนมีส่วนร่วมและเข้าถึงได้

3. C - Control and Inspection (การควบคุมและตรวจสอบ): ใช้กระบวนการประชาคมเวทีสาธารณะ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและเสนอแนะ เพื่อความโปร่งใสและความรับผิดชอบร่วมกัน

4. I - Integration of Dharma Principles (การบูรณาการหลักธรรม): นำ สัจคหัตถ์ 4 มาใช้ในการบริหารงาน ได้แก่ 1) ทาน สนับสนุนการแบ่งปัน เช่น ช่วยเหลือผู้ยากไร้ 2) ปิยวาจา ใช้คำพูดที่สุภาพในการสื่อสาร 3) อตถจริยา ส่งเสริมการทำความดีเพื่อสังคม เช่น กิจกรรมจิตอาสา 4) สมานัตตตา ยึดหลักความเสมอภาคในการบริการและการดูแลประชาชน

5. E - Evaluation (การประเมินผล): มีการประเมินทั้งเชิงปริมาณ เช่น จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม และเชิงคุณภาพ เช่น พฤติกรรมของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น รวมถึงระดับความพึงพอใจต่อการจัดการของเทศบาล

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 41-50 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกร และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ซึ่งสะท้อนถึงโครงสร้างประชากรที่มีพื้นฐานแบบชุมชนชนบทเป็นหลัก สำหรับระดับการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมของเทศบาลอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านการกำหนดนโยบายและแผนมีระดับมาก ขณะที่ด้านอื่น ๆ ได้แก่ การปฏิบัติ การควบคุม และการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินงานตามแนวพุทธบูรณาการโดยใช้หลักสัจคหัตถ์ 4 ก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยด้านปิยวาจามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนสมานัตตาดำต่ำที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยเพศ อายุ และรายได้ ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ระดับการศึกษาและอาชีพไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ การพัฒนาแนวทางส่งเสริมการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมของเทศบาล ควรเน้นการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา พัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น ถ่ายทอดความรู้ทางศาสนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และอนุรักษ์ศาสนสถาน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของชุมชนอย่างยั่งยืน.

จากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาทั้งในเชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติ และสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ส่งเสริมการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารท้องถิ่น ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายที่ผสมผสานหลักธรรมพุทธศาสนา เช่น สัจคหัตถ์ 4 หรืออรรพมาภิบาลเชิงพุทธ ในการวางแผนและบริหารด้านศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชน

1.2 พัฒนาศักยภาพผู้นำทางศาสนาและชุมชน จัดอบรมให้พระสงฆ์ ผู้นำท้องถิ่น และครูภูมิปัญญา มีความรู้ด้านศาสนาและวัฒนธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในฐานะผู้นำจิตวิญญาณของชุมชน

1.3 สนับสนุนกิจกรรมศาสนาและวัฒนธรรมร่วมสมัย ผลักดันให้กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและประเพณีท้องถิ่นมีรูปแบบที่ทันสมัย ดึงดูดเยาวชน และสะท้อนความร่วมมือของหน่วยงาน วัด โรงเรียน และประชาชน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 จัดตั้งศูนย์พุทธบูรณาการชุมชน เป็นเวทีประสานความร่วมมือระหว่างวัด โรงเรียน และชุมชน (วรจ.) ใช้จัดกิจกรรมธรรมะ อบรมคุณธรรม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

2.2 ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติ จัดอบรมฝึกทักษะด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การฟ้อนรำ การทำอาหารพื้นเมือง การประดิษฐ์เครื่องสักการะ เพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านการลงมือทำจริง

2.3 พัฒนาเยาวชนด้วยค่ายคุณธรรมตามแนวพุทธ จัดค่ายฝึกจริยธรรมที่บูรณาการหลักธรรม เช่น สติ สมาธิ เมตตา และวิถียุติธรรม โดยให้พระสงฆ์และผู้นำชุมชนมีบทบาทในการอบรมอย่างเป็นระบบ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ศึกษาการเปรียบเทียบบริบทพื้นที่ วิจัยเปรียบเทียบแนวทางพุทธบูรณาการในหลายตำบลหรือหลายจังหวัด เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคในแต่ละพื้นที่

3.2 ศึกษาเชิงลึกกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ วิจัยบทบาทของกลุ่มเยาวชน สตรี พระสงฆ์ หรือผู้นำชุมชน ในการอนุรักษ์และพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรม พร้อมทั้งวิเคราะห์ความต้องการและข้อจำกัด

3.3 พัฒนาและประเมินรูปแบบการจัดการแบบบูรณาการ ออกแบบโมเดลการบริหารจัดการศาสนาและวัฒนธรรมที่ผานวัด โรงเรียน ชุมชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น และทดสอบในพื้นที่จริงเพื่อประเมินประสิทธิภาพและความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ธิดารัตน์ ศิลาวรรณโณ. (2558). ความคิดเห็นของพนักงานส่วนตำบลต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ 4: กรณีศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระครูกิตติพลาร (กิต กิตติโร). (2562). รูปแบบการพัฒนาชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของกลุ่มชาติพันธุ์ ใน จังหวัดศรีสะเกษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.

- พระปลัดสุรรักษ์ โชติธมโม (จิตต์มัน). (2563). การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2556). พุทธวิธีในการสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด.
- พระพิศิษฐ์ ฐานุตฺโตโร. (2559). การให้บริการสาธารณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของเทศบาลตำบลเวียงอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาชัยทกร พูลกิ่ง, อรุณ ไชยนิทย์ และอรอนงค์ แต่งอ่อน. (2567). การสร้างความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และราชการ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เกิดความรักและความสามัคคี: กรณีศึกษาวัดชลประทานรังสฤษดิ์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วารสารวิชาการคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 3(1), 40–76.
- พระยุทธภูมิ ธมฺมธโร. (2553). การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ 4: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระอธิการมาต ฐานิโย (ลุงอ่อง). (2567). การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อดำเนินงานตามนโยบายด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วารสาร มจร.ทริภุชชัยปริทรรศน์, 8(3), 47–60.